

Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Tasarımı Üzerine Görüşlerinin Değerlendirilmesi*

Evaluation of Classroom Teachers' Views on Classroom Design

Almina GÖNÜL¹, Mehmet Kaan DEMİR²

¹ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, alminagonul@gmail.com, 0000-0002-7577-9106

² Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, mkdemir2000@comu.edu.tr,
 0000-0001-8797-0410

Araştırma makalesi/ Research Article

Geliş: 17.07.2023

Kabul: 30.12.2023

Yayın: 31.12.2023

Atıf/ Citation

Gönül, A., & Demir, M. K. (2023). Sınıf öğretmenlerinin sınıf tasarımı üzerine görüşlerinin değerlendirilmesi, *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2),1-28.
<https://doi.org/10.46762/mamulebd.1328781>

Gönül, A., & Demir, M. K. (2023). Evaluation of classroom teachers' views on classroom design, *Maarif Mektepleri International Journal of Educational Sciences*, 7(2), 1-28.
<https://doi.org/10.46762/mamulebd.1328781>

Öz

Araştırmanın temel amacı sınıf tasarımları ve sınıfların fiziksel yeterlilikleri üzerine Çanakkale'deki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşlerini incelemektir. Nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni ile yürütülen araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 Eğitim Öğretim yılında Çanakkale il merkezindeki ilkokullarda görev yapan 41 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleriyle alınan izinler doğrultusunda ve gönüllülük esasına dayalı online ve yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla ilgili literatür taraması gerçekleştirilerek ve uzman görüşü alınarak oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma verilerinin incelenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen bulgular NVivo paket programı ile modellenmiştir. Araştırma bulgularına göre

* Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

sınıf tasarımında sınıf öğretmenlerinin; fiziksel unsurlara önem verdiği ve bu unsurlardan sınıf içi yerleşim düzeninin belirleyici olduğu, sınıfın bir diğer unsuru olarak nitelendirilebilecek eğitsel unsurların başında öğrencilerin hazırbulunuşluklarının dikkate alınması gerektiği, ideal sınıf tasarımında sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin fiziksel ortam değişkenleri, öğrenme alanları, eğitim teknolojileri ve öğretim materyalleri ve sınıfın sağlık ve konfor koşulları olmak üzere dört ana başlıkta toplandığı özellikle fiziksel ortam öğeleri ve düzenine dikkat çektikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin mevcut sınıf ortamlarının; oluşturulmasında çoğunlukla görüşlerinin alınmadığı, kendi eğitim felsefe ve hedeflerini desteklemediği, öğretmen-öğrenci iletişimi üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu, esnek fiziksel düzenleme imkanı tanıyan, müfredatta belirtilen ders içeriklerine ve yapılması öngörülen etkinliklere uygun buldukları, öğrenme alanları (ilgi köşeleri) ile zenginleştirilmesine ihtiyaç duydukları görüşlerine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, sınıf tasarımı, sınıf öğretmeni

Abstract

The main purpose of the research is to examine the opinions of classroom teachers working in primary schools in Çanakkale on classroom designs and physical adequacy of classrooms. The study, supported by the phenomenology pattern, one of the qualitative research methods, consists of 41 classroom teachers working in primary schools in Çanakkale city center in the 2020-2021 academic year. Online and face-to-face interviews were held with the classroom teachers who participated in the research, based on permission and volunteering. To collect the data of the research, relevant literature scanning and semi-processing interview formulas of expert imaging technology were used. Content analysis was used to examine the research data. The findings obtained were modeled with the NVivo package program. According to the research, classroom treatment in classroom design; The importance of physical elements and the fact that these elements are parts of the classroom layout, taking into account their readiness at the beginning of the educational elements that can be classified as another element of the classroom, in the ideal classroom design, the units of the classrooms are divided into four main areas: physical environment variables, learning areas, educational technologies and educational technologies and comfort conditions. Attention has begun to be paid to the special physical environment elements and order that are collected under the title. Classroom options in existing classroom environments; Opinions were reached that it does not include a large number of lists in its content, that it does not support its own educational philosophy and goals, that it has a positive atmosphere on teacher-student communication, that it has an abundance of flexible physical arrangement opportunities, that it is suitable for the course contents and activities of the program specified in the curriculum, and that it needs to be enriched with learning areas (interest corners).

Keywords: Primary school, classroom design, classroom teacher

Giriş

Türkiye, 2023 yılının şubat ayında ülkenin değişmeyen gerçeklerinden biriyle daha çok acı bir şekilde yüzleşmiştir. 6 Şubat'ta dünyanın en büyük kara depremleri olarak nitelenen depremlerle ülkenin 11 ili sarsılmış, milyonlarca insanın evlerinin yıkılmasına, Türkiye ve Suriye'de on binlerce insanın hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Gerek kamu binalarının gerekse diğer yapıların sağlamlığı, zemin, denetim, fay hatları ve standartlar paralelinde ülkede bu konu ön

plana çıkmıştır. Özellikle kamu binaları arasında eğitim yapılarının/okulların niteliği ve tasarımı da bu açıdan daha da önemli hale gelmiştir.

Tasarım, ekonomide, sanayide, teknolojiye, sanatta vb. alanlarda çok önemli bir kavram olarak yerini alırken eğitimde de önemi gitgide artmaktadır. Son yıllarda dünyanın birçok ülkesinden sonra da olsa ülkemizde okul binalarının ve iç unsurlarının tasarımı konusunda çalışmalar Milli Eğitim Bakanlığınca daha özenli yapılmaktadır. Ülkemizde eğitim sisteminin işleyişi incelendiğinde ilkokula giden bir öğrencinin gününün 6 saatini okul ortamında geçirmektedir. Bir öğrencinin eğitim-öğretim yılı boyunca yaklaşık 180 gün okula gitmesi göz önüne alındığında, okulda geçirilen zaman dilimi azımsanamayacak derece önem arz etmektedir. Bu sebeple okullar eğitim sisteminin merkezini oluşturmaktadır. Sınıflar, laboratuvarlar, kütüphaneler kısacası eğitim birimlerinin tümü özenle planlanarak, kollektif bilinçle tasarlanan “çevreler bütünü” şeklinde nitelendirilmelidir (Elmalı Şen, 2020).

Ülkelerin geleceğe güvenle bakabilmesini sağlayan en kıymetli hazinesi o ülkenin yetişen nesilleridir. Bu genç nesillere kalan en önemli miras ise ülkelerinin sağladığı eğitim imkânlarıdır. 21. yüzyılda değişen dünya ise beraberinde bilgi toplumu olmanın gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu durum sistemin tüm öğelerini etkisi altına alırken; eğitim sisteminde de köklü ve yenilikçi değişimlere sebep olmuştur. Ülkemizde uygulanan eğitim modelleri incelendiğinde, değişen ihtiyaçlar doğrultusunda zaman zaman farklı eğitim anlayışları benimsenmiş ve bu anlayışlara uygun müfredatlar, müfredatların uygulanabilirliğine imkan sağlayan eğitim mekan ve yapılarına ihtiyaç duyulmuştur (Çınar vd., 2007). Eğitim sisteminin işleyişi dikkate alındığında fiziki ve sosyal unsurların birleşim noktası olan okullar, eğitim öğretimin gerçekleştiği yapılar olmanın dışında toplumun şekillenmesinde büyük öneme sahiptir (Bakioğlu, 2009).

Alanyazın incelendiğinde 2000’li yılların öncesinde insan ve mekan kavramlarının birbiri üzerindeki etkisi ile aralarındaki ilişkinin önemine dikkat çekilmiştir. Ayrıca mimari ve diğer disiplinlerle bağlantısı üzerine çalışmalar ortaya konmuştur. Horne (2002), mekanın insanların doğrudan ve dolaylı olarak yaşantı kazandırdığı çevre olarak tanımlayarak, çalışmalarında eğitim mekanlarının önemine dikkat çekmiştir. 2000’li yıllar sonrasında birey, mekan, mimari ve eğitim bilimleri bir bütün olarak incelenmeye başlanmıştır. Bu incelemelerin sonucunda ise eğitim yapılarının ihtiyaçlar ve farklılıklar esas alınarak tasarlanmasının gerekliliğine ilişkin fikirler ortaya çıkmıştır (Şensoy ve Sağsöz, 2015). Bu çerçevede ise eğitim yapılarında bulunması gereken tasarım ilkeleri şekillenmiştir.

Uluslararası alan yazın incelendiğinde 21. yüzyıl eğitim yapılarının kullanımının planlanmasında, esnekliğin, işlevselliğin, erişilebilirliğin sağlandığı ayrıca fırsat eşitliğinin ön planda olduğu tasarım kriterleri kılavuz olarak belirlenmiştir (The Center for Universal Design, 1997). Öğrenim için evrensel tasarım başlığı altında yaptığı çalışmada Center for Applied Special Technology (CAST); bireysel farklılıkların ön planda olduğu, çoklu duyulara hitap eden, esneklik ve

çeşitliliğin sağlandığı öğrenme ortamlarının uygulanabilirliğine imkan tanımayı hedeflemiştir (CAST, 2011). Sınıfların çoklu duylara hitap edecek şekilde tasarlanması; fiziksel çevre ile farklı öğrenme özelliklerinin desteklenmesini, öğrencilerin algısının gelişmesini ve kendilerini tanımlarını sağlayacaktır (Dündaralp, 2018). Learning Ecosystems For Educational Planning (LEEP) raporunda öğrenme ortamları tasarlanırken; iletişim, iş birliği, yaratıcılık ve yenilik, merhamet ve karakter, eleştirel düşünme ve problem çözme becerisi, topluluk ve vatandaşlık bilinci üzerine temellendirilmenin önemi belirtilmiştir (Herr, 2019). Belirlenen kriterler incelendiğinde eğitim yapılarının toplumun gelişiminin temelini oluşturduğu görülmektedir. Bu yapıların günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için bireysel farklılıkların, işlevselliğin, saydamlığın, esnekliğin, teknolojinin ve sürdürülebilirliğin esas alınarak tasarlanması önem arz etmektedir.

Eğitim öğretimin fiziksel, sosyal, kültürel ve yönetsel tüm unsurlarını içinde barındıran sınıflar, eğitim yapılarının en küçük birimini oluşturmaktadır (Engin, 2007). Bu sebeple tüm ülkeler 21. yy. becerilerini ülkelerinin eğitim vizyonuna entegre ederek mevcut sınıfların yeterliliklerine ilişkin verilere ulaşmak ve tasarım kriterlerini belirlemek amacıyla çalışmalar yürütmektedir.

UNESCO-CİME tarafından yürütülen çalışmada Türkiye'nin de içinde bulunduğu 12 ülkenin eğitim ortamlarında incelemeler yapılmıştır. Bu araştırma sonucunda ise sınıflar tasarlanırken işlevselliğe ve aynı zamanda müfredata ilişkin teknolojik donanımlarla bütünleşerek organize edilmesinin önemli olduğu görülmüştür (Hızal, 2019). Gürcistan Öğretme ve Öğrenmeyi Geliştirme Merkezi "Öğrenme Öğretimi" başlığıyla yürüttükleri çalışmada sınıfların; öğrencinin aktif olduğu, öğrenci iş birliğinin ön planda tutulduğu, öğretmen ve öğrenci iletişimini destekleyen, teknolojik imkanlarla donatılan ve esneklik kriterlerine uygun tasarım parametrelerini belirlemiştir (Gürcistan Teknoloji Enstitüsü, 2009). İspanya Etkili Öğrenme Ortamları Merkezi (Centre For Effective Learning Environments) tarafından yürütülen çalışmada birbirinden farklı eğitim yaklaşımlarına sahip 6 Avrupa ülkesinde "Kaliteli Tasarlanan Ortamlar" başlığı ortaya konmuştur. Kaliteli tasarlanan ortamlarda bulunması gereken özellikler; aktif, esnek, değişim ve dönüşüme imkan sağlayan, eğitim öğretime uygun mobilya, donanım, teknoloji ve inovasyonu içinde bulunduran, yaratıcı mekanlar olarak nitelendirilmiştir (Kuuskorpi ve Gonzales, 2011).

Ülkemizde Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 51. Maddesinde tüm eğitim kurumları, bina ve tesislerin, uygulamadaki eğitim- öğretim programı ve (çevresel) ihtiyaçlar dahilinde Milli eğitim bakanlığınca yapılacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede tip (örnek) projeler hayata geçirilmiştir. "Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu" tip projelere yönerge olmuş ve sağlanması gereken koşullar belirlenmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Genel tasarım kriterleri incelendiğinde; günümüz teknolojisinin entegre edildiği, dün bugün ve gelecek ilişkisinin sağlandığı çevresel ve kültürel unsurları içine alan, esnek, işlevsel, sağlık-konfor ve güvenlik şartlarını sağlayan, üreten, sürdürülebilirliğe fırsat tanıyan ve düşünmeye sevk eden

tasarımdaki eğitim yapıları hedeflenmiştir. Bu sebeple eğitim yapıları; bireylerin bedensel, sosyal, duygusal, zihinsel, kültürel, entelektüel ve yönetsel açıdan gelişimlerini destekler. Ayrıca geçmiş ve gelecek senteziyle bireyleri yaşama hazırlaması fikri ile temellendirilerek, eğitim sistemine uygun, ulusal hedefler ve evrensel anlayış bilinciyle şekillenmesi gerekmektedir (MEB, 2015).

Türkiye’de okul- sınıf tasarımları ve düzenlemeleri üzerine çalışmalar incelendiğinde mühendislik ve mimarlık alanında eğitim yapılarının fiziksel yeterliliklerinin ele alındığı lakin fiziksel ve eğitimsel açıdan eğitim paydaşları üzerinde çalışmalar gerçekleştirilmediği dikkat çekmektedir. Eğitim yapılarının tasarımında eğitim bilimleri uzmanlarının, mimarlar, mühendislerin, öğretmen, öğrenci, veli, uzman ve tüm kullanıcıların fikrinin alınması hem yapı bakımından yaşam standartlarının yükselmesini sağlayacak hem de hem eğitim- öğretimin niteliğinin artmasına hizmet edecektir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan eğitim-öğretimin yol haritası olarak nitelendirilebilecek “2023 Eğitim Vizyonu” da bu tespiti destekler niteliktedir.

Araştırmanın Amacı

Sınıf tasarımları ve sınıfların fiziksel yeterlilikleri üzerine sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada aşağıdaki alt amaçlara ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmanın temel amacı sınıf tasarımı üzerine Çanakkale’deki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşlerini incelemektir.

1. Sınıf öğretmenlerinin, sınıf tasarımında önemli olan unsurlarla ilgili görüşleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin, kendi sınıf tasarımları üzerine düşünceleri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin, mevcut sınıfların fiziksel yeterlilikleri ile ilgili görüşleri nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin, mevcut sınıf tasarımlarının eğitim felsefeleri, hedeflerine uygunluğu ve memnuniyet durumu ile ilgili görüşleri nelerdir?
5. Sınıf öğretmenlerinin, mevcut sınıf tasarımlarının öğretmen-öğrenci etkileşimine etkisi ve öğrencilerin iş birliğine uygunluğu ile ilgili görüşleri nelerdir?
6. Sınıf öğretmenlerinin, mevcut sınıf tasarımının esnek fiziksel düzenleme durumu üzerine görüşleri nelerdir?
7. Sınıf öğretmenlerinin, mevcut sınıf tasarımının müfredatta yer alan ders içeriğine ve yapılması öngörülen faaliyetlere uygunluğu ile ilgili görüşleri nelerdir?
8. Sınıf öğretmenlerinin, mevcut sınıf tasarımında eksikliğini hissettiği ve ihtiyaç duyduğu unsurlar nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin mevcut sınıf ortamını mekânsal açıdan değerlendirmeleri, sınıf ortamındaki deneyimlerini yorumlamaları ve kendi tasarlayacakları sınıfların kapsamlı olarak ele alınması amaçlanmıştır, bu sebeple nitel araştırma desenlerinden olgu bilim tercih edilmiştir. Belirlenen doğrultuda derinlemesine incelemeyi esas alan olgu bilim araştırmalarında; belirlenen durumu deneyimleyen bireyler veri kaynaklarını oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu nedenle araştırmada ele alınan olguyu "sınıf tasarımı", araştırmanın veri kaynağı olan çalışma grubunu "sınıf öğretmenleri" oluşturmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen olguların derinlemesine incelenmesine ve değerlendirilmesine imkan sağlayan amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016) esas alınarak belirlenmiştir. Araştırmanın ölçütleri "Çanakkale il merkezindeki devlet okullarında görevli", "ilkokul sınıf öğretmenleri" olarak belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında, Çanakkale il merkezindeki devlet ilkokullarında görev yapan 41 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 41 sınıf öğretmenin demografik bilgileri incelendiğinde; 26 kadın 15 erkek olmak üzere, 7 katılımcının 1. sınıf öğretmeni, 13 katılımcının 2. sınıf öğretmeni, 12 katılımcının 3. sınıf öğretmeni, 9 katılımcının 4. sınıf öğretmeni olarak görev yaptığı görülmüştür. Çalışma grubundaki 2 öğretmenin 1-5 yıl, 3 öğretmenin 6-10 yıl, 6 öğretmenin 11-15 yıl, 7 öğretmenin 16-20 yıl, 10 öğretmenin 21-25 yıl, 3 öğretmenin 26-30 yıl, 9 öğretmenin 31-35 yıl ve 1 öğretmenin 36 yıl üzeri mesleki kıdeme sahip olduğu bilgilerine ulaşılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamına ve tasarımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan 8 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. İlgili alan yazın taraması yapılarak oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu, alan uzmanı öğretim üyeleri ile detaylı şekilde incelenmiş, 3 sınıf öğretmeniyle pilot uygulama yapılmıştır. İfade ve anlatım açısından pilot uygulama sonucunda bazı düzeltmeler yapılmış, madde sayısı değiştirilmemiştir. Kıdemli sınıf öğretmenlerinin ve alanında uzman 2 öğretim üyesinin önerileri alınarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması amacıyla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Etik Kurul ve Çanakkale Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izinler doğrultusunda Çanakkale il merkezindeki devlet okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerine ulaşılmıştır. Gönüllülük esas alınarak katılımcı olan sınıf öğretmenleriyle belirlenen uygun gün ve saatlerde, gizlilik çerçevesince yüz yüze veya çevrimiçi görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen veriler olduğu gibi yazıya dökülmüş ve "Katılımcı-1, Katılımcı-2..." şeklinde nitelendirilerek bilgisayar ortamında dosyalanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın amacına uygun hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla, sınıf öğretmenlerinden elde edilen araştırma verilerinin çözümlenmesinde yeni kod, kategori ve temalara ulaşma düşüncesiyle içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmada katılımcıların görüşlerine değişiklik yapılmadan yer verilmiştir. Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgularla tablolar oluşturulmuş, frekansları belirtilmiştir. Katılımcıların görüş sayıları baz alınacak şekilde tabloların frekans değerleri (f) belirlenmiştir. Analiz edilen veriler Nvivo paket programıyla modellenmiştir.

Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışmaları

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla; görüşmeler öncesinde çalışma hakkında katılımcılara kapsamlı bilgi verilmiş, görüşmeler esnasında elde edilen verilerin gizlilik içinde korunacağı ve kayıt altına alınacağı bilgilendirilmesi yapılmıştır. Görüşmeler ses kaydına alınmış, görüşmeler sonrasında ses kayıtları bilgisayar ortamına aktarılmış, yazıya dökülen ses kayıtları görüşmecilere onaylatılmış olup, katılımcıların ifadelerine doğrudan yer verilmiştir. Verilerin analizinde güvenilirliği sağlamak adına Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik katsayısı formülü ($\frac{\text{Görüş birliği sağlanan kodlar}}{\text{Görüş birliği sağlanan kodlar} + \text{Görüş ayrılığı tespit edilen kodlar}} \times 100$) kullanılmıştır, iki farklı kodlayıcı arasındaki uyum yüzdesi %87 olarak belirlenmiştir. Elde edilen verilerin kodlaması yapılırken, anlaşılabilirliğin yüksek olmasına ve farklı araştırmacıların değerlendirme yapmasına imkan verme hususuna dikkat edilmiştir. Araştırmanın geçerliğini sağlamak amacıyla; farklı demografik özelliklere sahip sınıf öğretmenleriyle görüşülmüş, araştırmanın niteliğini arttırmak amacıyla araştırmacı ve danışman sürece yönelik değerlendirmelerde bulunmuştur.

Etik Kurul İzni

Araştırma için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 11/02/2021 tarihli 2100021160 sayılı yazı ile etik kurul izni alınmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri görüşme öncesi bilgilendirilmiş, gönüllük esasına dayalı katılım gösterdiklerine dair onam formu alınmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarına bağlı olarak elde edilen bulgular yer almaktadır.

Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Tasarımlarında Önem Verdikleri Unsurlara İlişkin Bulgular

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları sınıfları tasarlarken hangi unsurlara daha çok önem verdikleri ilk cevaplanan sorudur. Katılımcıların sınıf tasarımında önem verdikleri unsurlara ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Sınıf tasarımında önemsenen unsurlar

Tema	Kategoriler	f
Fiziksel Faktörler	Sınıf Düzeni	34
	Eğitim Teknolojileri ve Öğretim Materyalleri	30
	Sınıfın Konfor Koşulları	26
	Sınıf Büyüklüğü	22
	Sınıf Mevcudu	5
Eğitimsel Faktörler	Öğretmen ve Öğrenci İhtiyaçlarına Uygunluk	17
	Sınıf Seviyesine Uygunluk	7
	Öğrenme Ortamının Güvenliği	1

Tablo 1’de sınıf öğretmenlerinin sınıf tasarımında önemsenen unsurlara ilişkin görüşleri “fiziksel faktörler” (f:117) ve “eğitimsel faktörler” (f:25) olarak belirtilmektedir. Belirtilen görüşler bağlamında katılımcıların sınıf tasarımında fiziksel faktörlere ilişkin unsurlar üzerinde durdukları görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin sınıf tasarımında önemsedığı fiziksel faktörler “Sınıf Düzeni” (f:34), “Eğitim Teknolojileri ve Öğretim Materyalleri” (f:30), “Sınıfın Konfor Koşulları” (f:26), “Sınıf Büyüklüğü” (f:22), “Sınıf Mevcudu” (f:5) olarak 5 alt temaya ayrılmıştır. Aşağıda K12, K36’nın fiziksel unsurlara ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

K36: “Bir sınıfı tasarlarken benim için önemli olan üç unsur; etkileşimi destekleyen sınıf düzeni (öğrenci-öğretmen, öğrenci-öğrenci), fiziksel uygunluk (sınıf eşyalarının ya da sınıf ortamının öğrencilerin fiziki durumuna göre tasarlanması, sağlık (sınıfın yeterli büyüklükte olması, ışık alması, havalandırmanın düzgün olması, ısınabilmesi, rutubet, nem gibi durumların sınıfta olmaması).”

K12: “Sınıfın aydınlık olması, fiziki aktivitelere imkan sağlayacak genişlikte olması, materyaller için depolama alanları olan raflar, dolaplar olması çok iyi olur.”

Belirtilen görüşler incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yöneltilen soruya, sahip oldukları eğitim anlayışları doğrultusunda cevap verdikleri görülmektedir. Sınıf tasarımında fiziksel öğelere ilişkin olarak işlevsel bir sınıf düzeninin sağlanmasının yanında eğitim teknolojileri ve öğretim materyalleri kullanımında pedagojik yaklaşımın önemine dikkat çekilmiştir.

Sınıf Öğretmenlerin İdeal Sınıf Tasarımlarına İlişkin Bulgular

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları sınıfları tasarlama imkanları olsa neler yapmak isteyecekleri cevaplanan ikinci sorudur. Sınıf öğretmenlerinin cevapları analiz edilerek “fiziksel ortam değişkenleri”, “öğrenme alanları”, “eğitim teknolojileri ve öğretim materyalleri” ve “sınıfın sağlık ve konfor koşulları” şeklinde 4 temaya ayrılmıştır. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda ideal sınıf tasarımlarına ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin ideal sınıf tasarımları

Tema	Kategoriler	f
Fiziksel Ortam Değişkenleri	Sınıf Mobilyaları	30
	Sınıf Büyüklüğü	23
	Sınıfın Oturma Düzeni	13
	Öğrenci Sayısı	11
Öğrenme Alanları	Okuma Köşesi	21
	Etkinlik Köşesi	13
	Deney Köşesi	12
	Oyun Köşesi	12
	Dinlenme Köşesi	6
	Doğa Köşesi	6
	Ders İşlenen Ayrı Bir Köşe	5
	Mutfak	2
Eğitim Teknolojileri ve Öğretim Materyalleri	Ders Malzeme ve Materyalleri	22
	Teknolojik İmkanlar	16
Sınıfın Sağlık ve Konfor Koşulları	Görsel Konfor	17
	İklimsel Konfor	6
	Akustik Konfor	2

Tablo 2’de sınıf öğretmenlerinin ideal sınıf tasarımlarına ilişkin görüşleri “fiziksel ortam değişkenleri” (f:37), “öğrenme alanları” (f:33), “eğitim teknolojileri ve öğretim materyalleri” (f:27) ve “sınıfın sağlık ve konfor koşulları” (f:23) olarak belirtilmektedir. Belirtilen görüşler doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin ideal sınıf tasarımlarında fiziksel ortam değişkenlerinin üzerinde durdukları görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin ideal sınıf tasarımlarındaki fiziksel ortam değişkenleri “sınıf mobilyaları” (f:30), “sınıf büyüklüğü” (f:23), “sınıfın oturma düzeni” (f:13), “öğrenci sayısı” (f:11) olarak 4 alt temaya ayrılmıştır. Aşağıda K26 ve K30’un ideal sınıf tasarımlarına ilişkin görüşleri paylaşılmıştır.

K26: “Sınıfımın geniş olmasını isterdim. Sınıfımız ne kadar genişse, eğitimimizi o kadar olumlu yönde etkileyecektir. İyileştirilmiş daha büyük bir kütüphanemiz olsun

isterdim. Öğrenci dolaplarının artmasını isterdim. Panolarımızın daha çok olmasını ve öğrencilerimin yaptığı etkinliklerin hepsini asmak isterdim. ”

K30: “Türkiye genelinde metrekareye düşen öğrenciden, öğrenci dolabına, panolara kadar standart sınıflar var. Çocukların kazanımlarına göre dolaplarını ve etkinliklerini sergileyebilecekleri, hareketli panolar olmasını isterdim. Örneğin duvarlarda (stor perdeler gibi) kelime panoları yani kelime yazıp indirdiğimiz daha kalıcı olmasını, dikkat çekmesini istediğimiz şeyleri yazabileceğimiz panolar olsun isterdim. Dolapları yok etmek isterdim, düğmeye basınca yerden çıkan dolaplar isterdim. Yapılan çalışmaların etkin olmasını ve defter sergilenen bir sınıf olsun isterdim. Defter sergilenen bir pano sistemi kurmak çok önemli, insan taklit ederek öğreniyor. Başkasının ne yaptığını görmeden, kendimizin neyi ne kadar öğrendiğini fark edemiyoruz.”

Yapılan yorumlar incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin ideal sınıf tasarımında, sınıf mobilyalarının önemi üzerinde durdukları görülmektedir. Çoğunlukla erkek öğretmenlerin geniş bir sınıf kitaplığı oluşturmaya, kadın öğretmenlerin ise öğrenciler için depolama alanlarına ve mobilyalara ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir.

Sınıf Ortamının Oluşturulmasında Etkili Olan Faktörlere İlişkin Bulgular

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları sınıf ortamının tasarlanmasına yönelik kendi fikirlerinin etkisi cevaplanan üçüncü sorudur. Sınıf öğretmenlerinin cevapları analiz edilerek “sınıf ortamının oluşturulmasında öğretmen etkisi” ve “sınıf ortamının oluşturulmasında etkili diğer faktörler” şeklinde 2 temaya ayrılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda sınıf ortamının oluşturulmasında etkili olan faktörlere ilişkin bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Sınıf ortamının oluşturulmasında etkili faktörler

Tema	Kategoriler	f
Sınıf Ortamının Oluşturulmasında Öğretmen Etkisi	Sınıf Öğretmenin ve Okul İdaresinin Görüşü	6
	Sınıf Öğretmeninin Görüşü	5
	Sınıf Öğretmeninin ve Öğrencilerinin Görüşü	1
Sınıf Ortamının Oluşturulmasında Etkili Diğer Faktörler	Okulun Olanakları	14
	Tek Tip Sınıf Uygulaması	12
	Tarihi Bina Yönetmeliği	3

Tablo 3’te sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamının oluşturulmasına ilişkin görüşleri “sınıf ortamının oluşturulmasında öğretmen etkisi” (f:12) ve “sınıf ortamının oluşturulmasında etkili diğer faktörler” (f:29) olarak belirtilmektedir. Bu bağlamda katılımcıların çoğunlukla sınıf ortamının oluşturulmasında okul olanaklarının daha etkili olduğu görüşünü paylaştıkları görülmektedir.

Sınıf ortamlarının oluşturulmasında etkili diğer faktörler “Okulun Olanakları” (f:14), “Tek Tip Sınıf Uygulaması” (f:12), “Tarihi Bina Yönetmeliği” (f:3) olarak 3 alt temaya ayrılmıştır. Sınıf ortamının oluşturulmasında etkili olan dış etkenler arasında yer alan okul olanaklarının etkisinin önemine ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Aşağıda K7 ve K27 nin sınıf ortamının oluşturulmasına ilişkin görüşleri paylaşılmıştır.

K7: *“Maalesef, okulun fiziksel şartlarına bağlı olarak çalışmak durumunda kalıyoruz.”*

K27: *“Benim fikirlerimle oluşturulmadı. Bizim binamız çok eski bir bina olduğu için tarihi bina koruma kanunu var diye biliyorum bu sebeple sınıfımızda değişiklik yapamıyoruz.”*

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin özellikle sınıf ortamının düzenlenmesinde etkili olan dış faktörlerin büyük bir etkisi olduğunu savunmaktadırlar. Ancak okullardaki sınıfların tasarlanmasında öğretmenlerin görüşlerinin alınmadığını belirtmiş olmaları dikkate değerdir. Bu görüşe sahip öğretmenlere bakıldığında çoğunluğunun 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduğu belirlenmiştir. Yapılan görüşmeler incelendiğinde; kıdem yılı arttıkça okul imkânları ve mevcut sınıf ortamını kabullenişin artması dikkat çeken bir bulgudur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin büyük bir kısmının (f:29) sınıf tasarımında görüşlerinin alınmadığını belirtmiş olmaları dikkat çekmektedir. Bu görüşe sahip öğretmenlere bakıldığında neredeyse hepsinin 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduğu belirlenmiştir. Yapılan görüşmeler incelendiğinde; kıdem yılı arttıkça okul imkanları ve mevcut sınıf ortamını kabullenişin artması dikkat çeken bir unsurdur.

Tablo 3’te sınıf ortamlarının oluşturulmasında etkili diğer faktörler “Okulun Olanakları” (f:14), “Tek Tip Sınıf Uygulaması” (f:12), “Tarihi Bina Yönetmeliği” (f:3) şeklinde ifade edilmiştir. K7, K27, K28 ve K38’in bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

K7: *“Maalesef, okulun fiziksel şartlarına bağlı olarak çalışmak durumunda kalıyoruz.”*

K27: *“Benim fikirlerimle oluşturulmadı. Bizim binamız çok eski bir bina olduğu için tarihi bina koruma kanunu var diye biliyorum bu sebeple sınıfımızda değişiklik yapamıyoruz.”*

K28: *“Hayır, benim fikrimle oluşturulmadı. Öğrencilerim 2. sınıftayken tayinle geldim. Belirli bir sınıf düzeni önceden oluşturulduğu için değiştirme şansım olmadı.”*

K38: *“Hayır. Devlet okulunda olduğumuz için hangi sınıf verilirse o sınıfı kullanıyoruz. Hatta her sene sınıfın yerleri değişiyor. Sınıfın içeriğine- niteliğine dokunma şansımız yok.”*

Sınıf Ortamının Sınıf Öğretmenin Eğitim Felsefesi ve Hedeflerine Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Araştırmada sınıf öğretmenlerine göre görev yaptıkları sınıfların kendi eğitim felsefe ve hedeflerine uygunluğu cevaplanan dördüncü sorudur. Bu alt amaca ilişkin verilen öğretmen cevapları, “öğretmenin eğitim felsefesi ve hedeflerine uygun” ve “öğretmenin eğitim felsefesi ve hedeflerine uygun değil” şeklinde 2 temaya

ayrılmıştır. Katılımcı görüşleri doğrultusunda sınıf ortamının sınıf öğretmenin eğitim felsefesi ve hedeflerine uygunluğuna ilişkin bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Sınıf ortamının öğretmenin eğitim felsefelerine ve hedeflerine uygunluğu

Tema	Kategoriler	f
Öğretmenin Eğitim Felsefe ve Hedeflerine Uygun	Sınıf İstedğim Şekilde Dizayn Edildi.	12
	Sınıf Ortamı İstek ve İhtiyaçlarımızı Karşılıyor.	7
	Sınıf MEB Amaçlarına Uygun Tasarlandı.	3
Öğretmenin Eğitim Felsefe ve Hedeflerine Uygun Değil	Sınıf Yeterli Büyüklüğe Sahip Değil.	8
	Sınıf Mobilyaları ve Ders Araç-Gereçleri Yetersiz.	8
	Sınıf Ortamı Eğitim Faaliyetlerinin Tümünün Yapılmasına İmkan Sağlamıyor.	6
	Okul İdaresinin Aldığı Kararlar Doğrultusunda Sınıflar Düzenleniyor.	5

Tablo 4'te katılımcıların sınıf ortamının eğitim felsefelerine ve hedeflerine uygunluğu üzerine görüşlerinin; "öğretmenin eğitim felsefe ve hedeflerine uygun" (f:19) ve "öğretmenin eğitim felsefe ve hedeflerine uygun değil" (f:22) olarak belirtilmektedir. Sınıf öğretmenleri tarafından paylaşılan görüşler doğrultusunda çoğunlukla sınıf ortamlarının eğitim felsefelerine ve hedeflerine uygun olmadığı fikrinin savunulduğu görülmektedir.

Sınıf ortamının öğretmenin eğitim felsefe ve hedeflerine uygun olmaması "Sınıf yeterli büyüklüğe sahip değil" (f:8), "Sınıf mobilyaları ve ders araç-gereçleri yetersiz" (f:8), "Sınıf ortamı eğitim faaliyetlerinin tümünün yapılmasına imkân sağlamıyor" (f:6), "Okul idaresinin aldığı kararlar doğrultusunda sınıflar düzenleniyor" (f:5) olarak 4 alt temaya ayrılmıştır. Aşağıda K11 ve K29'un sınıf ortamının öğretmenin eğitim felsefe ve hedeflerine uygunluğuna dair görüşleri paylaşılmıştır.

K11: "Sınıf ortamı eğitim felsefemi ve hedeflerimi desteklemiyor. Çünkü tek tip sınıf uygulaması var bu okulda, Onun dışına çıkılmasına pek izin verilmiyor, ben tam tersi her sınıfın öğretmen ve öğrencinin karakterini yansıtması gerektiğini düşünüyorum ama bu tek tiplik sınıfın renklerini öldürüyor."

K29: "Hayır. Şu anki sınıf ortamım benim eğitim felsefemi ve hedeflerimi desteklemiyor. Okulumun yapılış şeklini de beğenmiyorum ve eleştiriyorum. Çünkü okulun yapısının normal bir bina ya da apartmandan farkı yok. Merdivenler dar, koridorlar kısa, sınıf alanı çok küçük. Yapan müteahhitler okul ya da sınıf değil apartman yapma düşüncesi ile binaları yapmışlar diye düşünüyorum. Sınıfımdan memnun değilim."

Sınıf Ortamında Öğretmen ve Öğrencilerin İletişimine İlişkin Bulgular

Araştırmada sınıf öğretmenlerine göre görev yaptıkları sınıfların öğretmen-öğrenci iletişimine etkisi cevaplanan beşinci sorudur. Bu alt amaca ilişkin verilen

öğretmen cevapları, “sınıf ortamı öğretmen-öğrenci iletişimde etkili” ve “sınıf ortamı öğretmen-öğrenci iletişimde etkisiz” şeklinde 2 temaya ayrılmıştır. Sınıf ortamında öğretmen ve öğrencilerin iletişimine ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Sınıf ortamının öğretmen- öğrenci iletişimine etkisi

Tema	Kategoriler	f
Sınıf Ortamı Öğretmen- Öğrenci İletişiminde Etkili	Öğretmen- Öğrenci İletişimini Olumlu Etkileyen Faktörler	30
	Öğretmen- Öğrenci İletişimini Olumsuz Etkileyen Faktörler	9
Sınıf Ortamı Öğretmen- Öğrenci İletişiminde Etkisiz	Öğretmen Yaklaşımı	2

Tablo 5’te sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamının öğretmen-öğrenci iletişimine etkisi üzerine görüşleri; “sınıf ortamı öğretmen-öğrenci iletişimde etkili” (f:39) ve “sınıf ortamı öğretmen-öğrenci iletişimde etkisiz” (f:2) şeklinde belirtilmektedir. Sınıf ortamının öğretmen-öğrenci iletişimde etkisiz olduğunu belirten öğretmenlerin, öğretmen-öğrenci iletişimde sadece öğretmen yaklaşımının önem taşıdığını ifade etmektedirler. Araştırmaya katılan 2 sınıf öğretmenin sınıf ortamını etkisiz unsur olarak nitelendirmeleri, öğretmenin her çevre ve koşulda görevini ifa edebileceğini belirtmeleri dikkat çeken bir bulgudur.

Yüksek frekans değerine sahip olarak sınıf ortamlarının öğretmen-öğrenci iletişimde etkisinin fazla olmasına ilişkin görüş paylaşılmıştır. Sınıf ortamının öğretmen-öğrenci iletişimde etkili olduğuna dair görüşlerin öğretmen-öğrenci iletişimini “olumlu” ve “olumsuz” etkileyen faktörler olarak 2 alt temaya ayrılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 5.1.de sunulmuştur.

Tablo 5.1. Sınıf ortamının öğretmen- öğrenci iletişimine etkisi

Kategoriler	Alt Kategoriler	f
Öğretmen- Öğrenci İletişimini Olumlu Etkileyen Faktörler	Etkili İletişim Koşullarına Uygun Sınıf Düzeni	16
	Esnek Fiziksel Düzenleme İmkânı	9
	Teknolojik Cihazlar ve Ders Araç-Gereçleri	5
	Sınıf Mevcudunun Az Olması	3
	Sınıfın Büyüklüğü	3
Öğretmen- Öğrenci İletişimini Olumsuz Etkileyen Faktörler	Esnek Fiziksel Düzenleme İmkânının Olmaması	7
	Sınıfın Küçüklüğü	4
	Sınıf Mevcudunun Fazla Olması	4
	Ders Araç-Gereçlerinin Eksikliği	1

Sınıf ortamında öğretmen- öğrenci iletişimini olumlu etkileyen faktörler; “Etkili İletişim Koşullarına Uygun Sınıf Düzeni” (f:16), “Esnek fiziksel düzenleme imkanı” (f:9), “Teknolojik cihazlar ve ders araç-gereçleri” (f:5), “Sınıf mevcudunun az olması” (f:3), “Sınıfın büyüklüğü” (f:3) şeklinde ifade edilmiştir. Aşağıda K10 ve K28in Sınıf ortamının öğretmen- öğrenci iletişimindeki etkisine dair görüşler paylaşılmıştır.

K10: “Mevcut sınıf ortamının rahat ve geniş olması öğretmen-öğrenci için avantaj, özellikle de sınıfımızda akıllı tahtanın olması farklı ve etkileşimli dersler işleme imkanı sağlıyor. Farklı görseller göstererek daha da anlattıklarımızın kalıcı olmasını sağlıyor.”

K28: “Sınıf düzeni sınıf yönetimi konusunda öğretmene gerçekten çok destek olan bir olgudur. Çocukların bir sıkıntısı bile derse yansıyor, dersin akışını bozuyor. O yüzden mevcut ortamın öğretmen-öğrenci etkileşimini etkilediğini düşünüyorum. Boy sırasını çok seven bir öğretmen değilim, bütün öğrencilerim eşit şekilde tahtayı ya da ekrana yansıtılan şeyleri görmesi adına u düzenini tercih ediyorum. Bu sebeple öğrencilerimle sürekli iletişim halindeyiz ve keyifli dersler işliyoruz.”

Sınıf ortamının sınıf içi iletişimde önemine dikkat çeken sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmeler incelendiğinde; öğretmenlerin oluşturduğu sınıftaki oturma düzeninin iletişimin kilit noktası olarak belirtilmektedir. Ayrıca sınıf düzeninin sınıf ikliminde belirleyici role sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmada çoğunlukla kadın öğretmenlerin sınıf ortamının öğretmen- öğrenci iletişimini olumsuz etkilediği yönünde görüş bildirdiği belirlenmiştir. Bunu özellikle sınıfın yerleşim ve oturma düzeninde değişim yapamamaları ile ilişkilendirmektedirler. Ders içi faaliyetlerde iletişime geçilemediği ve sınıf ortamında kişisel alanlarının kısıtlandığı için sağlıklı bir iletişim kurulamadığına ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Sınıf Ortamının Esnek Fiziksel Düzenleme İmkanlarına İlişkin Bulgular

Araştırmada sınıf öğretmenlerine göre görev yaptıkları sınıfların esnek fiziksel düzenleme imkanı sağlama durumu cevaplanan altıncı sorudur. Bu alt amaca ilişkin öğretmen cevapları analiz edilerek “esnek fiziksel düzenlemeye imkan sağlayan faktörler” ve “esnek fiziksel düzenlemeye imkan sağlamayan faktörler” şeklinde 2 temaya ayrılmıştır. Öğretmen görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Sınıf ortamının esnek fiziksel düzenlemeye uygunluğu

Tema	Kategoriler	f
Esnek Fiziksel Düzenlemeye İmkan Sağlayan Faktörler	Sıraların Farklı Yerleşim Düzenlerine Uyarlanabilirliği	20
	Taşınabilir Mobilyalar	6
	Sınıfın Genişliği	6
Esnek Fiziksel Düzenlemeye İmkan Sağlamayan Faktörler	Sıraların Kullanışsızlığı	17
	Sabitlenmiş Mobilyalar	11
	Sınıfın Darlığı	11

Tablo 6'da sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamının esnek fiziksel düzenlemeye uygunluğuna ilişkin görüşler "esnek fiziksel düzenlemeye imkan sağlayan faktörler" (f:22) ve "esnek fiziksel düzenlemeye imkan sağlamayan faktörler" (f:19) olarak belirtilmektedir. Bu bağlamda katılımcıların sınıf ortamlarının esnek fiziksel düzenleme uygun olarak nitelendirilmesi üzerinde durdukları görülmektedir.

Esnek fiziksel düzenlemeye imkan sağlayan faktörler "Sıraların farklı yerleşim düzenlerine uyarlanabilirliği" (f:20), "Taşınabilir mobilyalar" (f:6), "Sınıfın genişliği" (f:6) şeklinde ifade edilmiştir. Aşağıda K10 ve K33'ün sınıf ortamının esnek fiziksel düzenleme imkânlarına ilişkin görüşleri paylaşılmıştır.

K10: *"Okulun yeni ve sınıfların geniş olması esnek düzenleme imkanı sağlıyor bu bir avantaj. Sınıfı istediğimiz gibi düzenleme imkanımız var. Yerimiz var, öğrenci fazla olmadığı (29) için rahatça grup çalışması da bireysel çalışma da yaptırabiliyorum. Bu konuda rahat sınıflarımız, güzel etkinlikler yapabiliyoruz."*

K33: *"Sınıfımın esnek bir yapısı var. İstedğim şekilde sıraları düzenleyebiliyorum, öğretmen masasını farklı yere alabiliyorum, öğrencilerin dolaplarının ve panoların yerlerini değiştirebiliyorum. Okul hizmetlileri bu düzeni sağlamada bize çok yardımcı oluyorlar. İstedğimiz yerlere istediğimiz panoları astık. Sıralarımız ikili, 3 tanesini birleştirip grup masası oluşturabiliyoruz. Sınıf geniş olduğu için küme düzeni, U düzeni, her türlü oturma düzenini uygulayabiliyoruz."*

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde, mevcut sınıf ortamlarının esnek fiziksel düzenleme imkânlarına sahip olma ya da olmama durumunun frekans değerlerinin yakın olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin esnek fiziksel düzenleme kavramını; donanım unsurlarının sınıf düzenindeki yeri ve değiştirilebilirliği ile ilişkilendirmekteler. Ayrıca öğretmenlerin büyük bir kısmının sınıf büyüklüğünü, esneklikte belirleyici unsur olarak gördükleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Sınıf Ortamının Müfredatta Yer Alan Ders İçeriklerine ve Yapılması Öngörülen Faaliyetlere Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Araştırmada sınıf öğretmenlerine göre görev yaptıkları sınıfların müfredatta yer alan ders içeriklerine ve yapılması öngörülen faaliyetlere uygunluğu cevaplanan yedinci sorudur. Bu alt amaca ilişkin paylaşılan öğretmen görüşleri "öğretim programına uygun" ve "öğretim programına uygun değil" şeklinde 2 temaya ayrılmıştır. Öğretmenlerin görüşleri Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Sınıf ortamının müfredatta yer alan ders içeriklerine ve yapılması öngörülen faaliyetlere uygunluğu

Tema	Kategoriler	f
Öğretim Programına Uygun	Öğrenci- Öğrenci Etkileşimi	13
	Eğitim Teknolojileri	10
	Sözel Çalışmalar	5
Öğretim Programına Uygun Değil	Eğitim Teknolojileri ve Ders Araç- Gereçleri	11
	Uygulamaya Dayalı Etkinlikler	10
	Alan Yetersizliği	6

Sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamının müfredatta yer alan ders içeriklerine ve yapılması öngörülen faaliyetlere uygunluğu üzerine görüşlerinin; “öğretim programına uygun” (f:23) ve “öğretim programına uygun değil” (f:18) şeklinde belirtilmektedir. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamlarının müfredatta yer alan ders içeriklerine ve yapılması öngörülen faaliyetlere uygun olduğuna dair görüşe sahip oldukları görülmektedir.

Sınıf ortamının öğretim programına uygunluğu “Öğrenci-Öğrenci Etkileşimi” (f:13), “Eğitim Teknolojileri” (f:10), “Sözel Çalışmalar” (f:5) olarak 3 alt temaya ayrılmıştır. Aşağıda K8 ve K33ün görüşleri paylaşılmıştır.

K8: “Sınıf ortamımız ders kitaplarının içeriğinde bulunan faaliyetlerin yapılmasına uygun. Yani kazanıma göre eğlenceli etkinlikleri ya da grupça çalışmalarını yapabiliyoruz.”

K33: “Uygun. Her ders için yapmamız gereken etkinlikleri gün içerisinde yapabiliyoruz. Sınıfımızın geniş olmasından, öğrenci sayısının az olmasından kaynaklı müfredata uygun şekilde sınıfta derslerimizi yapıyoruz. Akıllı tahtadan da faydalanıyoruz.”

Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Ortamında İhtiyaç Duyduğu Unsurlara İlişkin Bulgular

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları sınıflarda *en çok eksikliğini hissettikleri - ihtiyaç duydukları unsurlar cevaplanan sekizinci sorudur*. Bu alt amaca ilişkin paylaşılan öğretmen görüşleri, “öğrenme alanları”, “teknolojik imkanlar”, “öğretim materyalleri ve malzemeleri”, “sınıf büyüklüğü”, “sınıf mobilyaları” şeklinde 5 temaya ayrılmıştır. Öğretmenlerin sınıf ortamında ihtiyaç duyduğu unsurlara ilişkin bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamında en çok eksikliğini hissettiği- ihtiyaç duyduğu unsurlar

Tema	f
Öğrenme Alanları	14
Teknolojik İmkanlar	11
Öğretim Materyalleri ve Malzemeleri	10
Sınıf Büyüklüğü	7
Sınıf Mobilyaları	6

Katılımcılar tarafından sınıf ortamında en çok eksikliğini hissettiği- ihtiyaç duyduğu şeylere ilişkin görüşler “öğrenme alanları”(f:14), “teknolojik imkanlar” (f:11), “öğretim materyalleri ve malzemeleri” (f:10), “sınıf büyüklüğü” (f:7), “sınıf mobilyaları” (f:6) şeklinde belirtilmiştir. Elde edilen verilerden yola çıkılarak sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamında en çok eksikliğini hissettiği/ihtiyaç duyduğu şeyin öğrenme alanları (ilgi köşelerinin) olduğu görülmektedir. Aşağıda sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamında ihtiyaç duyduğu unsurlara ilişkin K31 ve K38in görüşleri paylaşılmıştır.

K31: “Sınıfın ses yalıtımı sağlanmalı. En büyük sıkıntıyı bahçeden ya da diğer sınıflardan gelen seslerden dolayı yaşıyoruz.”

K38: “Çocukların kendilerini geliştirebileceği bir sanat köşesi, okuma köşesi, deney köşesi olmalı. Çocuklara evde olduğunu hissettiren, meraklarını cezbeden ve öğrenme isteği oluşturan köşeler olmalı. Deney yapmıyoruz, deneyleri videolardan izliyoruz. En ufak bir laboratuvar ortamı yok, bunların eksikliğini yaşıyoruz.”

Yapılan görüşmeler incelendiğinde; özellikle 2., 3. ve 4. sınıf öğretmenlerinin öğrenme alanları (ilgi ve beceri köşeleri) yönünde verilere ulaşılmıştır. 1. sınıf öğretmenlerinin daha çok teknolojik imkanlar ve malzeme-materyal çeşitliliğinin sağlanması üzerinde görüş bildirdiği görülmüştür. Ayrıca teknolojik imkanlar açısından sınıflarının yetersizliğini ifade eden öğretmenlerin; katılımcılardan görev yaptıkları okullar arasında 3 okulun teknolojik donanım desteğine ihtiyacı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde; sınıfların tasarımında sınıf içi öğelerin düzenlenmesinin üzerinde durdukları lakin bu düzenlemeyi hem fiziki çevrenin şekillenmesi hem de pedagojik yaklaşımların önemsenmesi başlıkları altında yorumladıkları görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin hayallerindeki sınıflar hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Elde edilen verilerle çoğunlukla; sınıfların tasarlanmasında öğretmen görüşlerinin alınmadığı, sınıfların öğretmenlerin eğitim anlayışlarını tam olarak yansıtmadığına ulaşılmıştır. Öğretmenler sınıfların iletişimin önemli bir unsuru olarak görmektedirler. Şu anki sınıflarının iletişimi olumlu etkilediği, genel olarak esnek fiziksel düzenleme imkanlarından yararlandıkları ve öğretim programlarını destekleyen sınıflara sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Sonuç

Bir sınıfı tasarlarken sizin için önemli olan unsurlar nelerdir sorusuna araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, sınıf tasarımlarında önem verdikleri unsurları; fiziksel faktörler ve eğitimsel faktörler olarak 2 farklı şekilde belirtmektedir. Katılımcı görüşlerinin analizi sonucunda büyük bir çoğunluğun sınıf tasarımında önemli unsur olarak fiziksel faktörleri görmektedir. Sınıf öğretmenleri bu unsurları; sınıf düzeni, eğitim teknolojileri ve öğretim materyalleri, sınıfın konfor koşulları, sınıf büyüklüğü, sınıf mevcudu olarak sıralamaktadır. Sınıf içi düzen ile eğitim teknoloji ve materyalleri ise bu faktörler arasında en önemli öncüller olarak vurgulanmaktadır. Bunun sonucu olarak verimli bir eğitim için etkili bir sınıf düzenin sağlanması ve bu düzene uygun teknolojik materyallerin kullanımına ilişkin paylaşılan görüşler önem arz etmektedir.

Sınıfınızı tasarlamak sizin elinizde olsaydı neler yapardınız sorusuna araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri ideal sınıf tasarımında; fiziksel ortam değişkenleri, öğrenme alanları, eğitim teknolojileri ve öğretim materyalleri, sınıfın sağlık ve konfor koşulları olarak dört başlık belirtmiştir. Araştırmanın sonucuna göre ise ideal sınıfı tasarımında fiziksel ortam öğeleri ve mobilyaların esnekliğinin ve işlevselliğinin önemli olduğu belirtilmiştir. Paylaşılan görüşlerden yola çıkılarak; sıra ve masaların geniş ve tek kişilik olmasının öğrenciler için daha işlevsel olacağı ve esnekliğin ise grup çalışmalarını destekleyeceğine ilişkin sonuca ulaşılmıştır.

Mevcut sınıf ortamı sizin fikirlerinizle mi oluşturuldu sorusuna araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri tarafından sınıf ortamının oluşturulmasında öğretmen görüşlerinin alınmadığı, mevcut sınıfların oluşturulmasında okul olanaklarının etkili olduğu ve okul idarelerince alınan kararlar doğrultusunda tip projelerle oluşturulan sınıfların değişime uğramadan kullanıldığı, bu sebeple farklı düzenlemeler yapılamadan kullanım sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Tarihi bina kapsamına giren okullarda yönetmelikten kaynaklı herhangi bir değişim yapılamaması da dikkat çeken bir sonuçtur.

Sınıfınız eğitim felsefenizi ve hedeflerinizi destekliyor mu sorusuna araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerin çoğunluğu göre mevcut sınıf ortamlarının eğitim felsefe ve hedeflerini desteklemediğini vurgulamıştır. Bu bağlamda mevcut sınıf ortamının yetersiz büyüklükte olması ve materyal eksikliği, eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde şartları yetersiz kılmaktadır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin müstakil sınıflarını düzenlerken okul idaresinin kararlarını öncül almak zorunda kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Mevcut sınıf ortamı öğretmen-öğrenci iletişimini nasıl etkiliyor sorusuna araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin büyük bir kısmı sınıf ortamının öğretmen- öğrenci iletişiminde etkili olduğunu belirtmiştir. Özellikle sınıf içi iletişimi aktif kılarak, etkili bir sınıf yönetimine imkân sağlayan sınıf düzenlerinin tercih edildiği ve ders içi faaliyetlerde farklı yerleşim planlarının etkileşimi arttırdığı vurgusu yapılmıştır. Ayrıca öğrenci mevcudunun az olması öğretmenin öğrenci ile bire bir

ilgilenebilmesini sağlayarak sınıf atmosferine olumlu yönde etki ettiği belirtilmiştir. Paylaşılan görüşler doğrultusunda sınıf ortamlarının çoğunlukla öğretmen- öğrenci iletişimi üzerinde olumlu yönde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Mevcut sınıf ortamı esnek fiziksel düzenlemeye imkan sağlıyor mu sorusuna araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğu sınıf ortamlarının esnek fiziksel düzenleme imkânı sunduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda sınıfta öğretmen- öğrenci iletişiminin en yüksek seviyede olmasını sağlayan U düzeni ile grup çalışmaları esnasında ise küme yerleşim düzenine kolayca geçilebilmesine vurgu yapılmıştır. Paylaşılan görüşler neticesinde ulaşılan bir diğer sonuç ise sınıf düzeninde esnekliği sağlayan faktörler arasında yeterli büyüklükteki sınıflar ile sınıf mobilyalarının hafif-taşınabilir olması gelmektedir.

Mevcut sınıf ortamı müfredatta yer alan ders içeriklerine ve yapılması öngörülen faaliyetlere uygun mu sorusuna araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, sınıf ortamlarını ağırlıklı olarak müfredatta yer alan ders içeriklerine ve yapılması öngörülen faaliyetlere uygun olarak nitelendirmişlerdir. Bu bağlamda kullanılan sınıf düzenin öğretmen ve öğrenci etkileşimini desteklemesi, öğretmenin aktif olduğu öğretim yöntem ve tekniklerinin teknolojik ekipmanlarla desteklenmesine olanak sağladığı görüşünü paylaştıkları görülmektedir.

Mevcut sınıf ortamınızda en çok eksikliğini hissettiğiniz- ihtiyaç duyduğunuz şey nedir sorusuna araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, sınıf ortamında en çok eksikliğini hissettiği/ihtiyaç duydukları unsurun öğrenme alanları (ilgi köşelerinin) olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda paylaşılan en önemli görüş ise deneylerin güven içinde yapılabileceği bir laboratuvar ortamına ya da deney köşesine yönelik ihtiyaç olduğu sonucudur. Ayrıca öğretmenler, sınıfların farklı öğretim yöntemlerinin uygulanabilmesine yönelik tasarlanmasını önemli görmektedir. Ulaşılan diğer sonuçlar ise sınıflarda materyal çeşitliliği ve desteğine, internet alt yapısına, eğitim-öğretim mekanlarının geniş olmasına, son olarak öğrenci dolaplarına ihtiyaç duyulması olarak sıralanmaktadır.

Tartışma

Şensoy (2018) nitelikli bir eğitimin temel unsurlarını; paydaşlar, öğrenme-öğretme ortamı ve süreci, müfredat ve kazanımlar şeklinde sıralamaktadır. Eğitimin niteliğini etkileyen unsurların birbirlerinden ayrıştırılamayacağı aşikârdır. Cohen, Manion, Morrison'e göre (2000) "öğrenmenin iskeleti" olarak betimlediği fiziksel çevrenin şekil ve içerik bakımından harmanlanması eğitim-öğretimin niteliğini arttırmaktadır (akt. Uludağ ve Odacı, 2002).

Güçlü bir sınıf yönetimi sınıfın yerleşim düzeni ile paralellik göstermektedir (Gremmen, 2016). Okullarda, öğrencilerin fiziksel ve psikolojik sağlığının korunmasında konfor alanının iyileştirilmesi önemlidir. Sınıfların fiziksel ve mimari tasarımlarını yapılırken öğrencilerin yaş aralıklarının ve gelişim özelliklerinin dikkate alınması önemlidir (Ayyıldız ve Kahraman, 2020). Sınıflar önemli bir zaman

diliminin geçirildiği ortamlardır. Bu sebeple eğitim mekânları öğretmen ve öğrencilerin gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte tasarlanması önem arz etmektedir (Ekinci ve Bal, 2012).

Sınıf tasarımında öğrenme alanları temasını oluşturan alt başlıklar; okuma köşesi, etkinlik köşesi, deney köşesi, oyun köşesi, dinlenme köşesi, doğa köşesi, ders işlenen ayrı bir köşe, mutfak olmuştur. Öğrenme alanları; öğrencilerin bireysel, küçük ya da büyük gruplar halinde faaliyet yapabilme, araştırma, düşünme, becerilerini geliştirme, üretme, iş birliği içinde çalışma ve etkileşimi geliştirme noktalarında yararlı olmaktadır (Ramazan vd., 2018).

Ünal ve Ada'ya (2000) göre görsel materyallerin kullanılması öğrenmeyi kolaylaştırmakta, öğretmene sınıf ve zaman yönetiminde yardımcı olmaktadır. Teknolojik materyallerin kullanıldığı sınıflarda, çevrimiçi öğrenme ile eğitimin niteliği artmaktadır. (Şahin ve Şahin, 2017 akt. Şahin, 2020). Bu çalışmada elde edilen sınıf içi materyallerin zenginliğinin öğrenme için önemli olduğunu vurgulayan katılımcı görüşlerini desteklemektedir. Fakat özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerle yaptığı çalışmasında Vogel (2008) sadeleştirilmiş sınıfların öğrencinin dikkat probleminin azalmasında etkili olduğunu belirtmektedir.

Çalışmada sınıf ortamları sizin fikirlerinizle mi oluşturuldu sorusu da sınıf öğretmenlerine sorulmuştur. Eğitim mekanlarının tasarlanmasındaki en önemli sınırlılık; tasarımcılar ile bu yapıları kullanan eğitimciler arasındaki iletişimsizlik ve ekonomik yetersizliklerdir (Kıldan, 2010). Öğrenme alanlarının zenginleştirilmesi, standart düzendeki sınıfların işlevsizliğinin ortadan kalkmasına katkı sağlayacaktır. Birbirinin benzeri sınıflar olumlu etkileri olmayan sınıf düzenleri olarak kalacak ve öğrencilerin gelişimleri için yeterli olmayacaktır (Blackmore vd., 2011 akt. Şahin, 2020). Sınıf mobilyaları, öğrencinin özel alanının oluşmasında ve öğrencinin aidiyet duygusunun gelişmesinde etkilidir. Büyüksahin (2019) çalışmasında öğretmenlerin zaman ve sınıf yönetiminin sağlanması ve öğrenci motivasyonu için sınıf düzeninde esnekliğini önemini belirtmektedir Katılımcılar tarafından sınıfını tasarlarken öğrencilerin fikirlerinin alınmasının; motivasyonlarını ve başarılarını olumlu yönde etkilediğine ve sınıftayken daha da mutlu hissetmelerini sağladığına vurgu yapılmıştır. Okul gibi sınıflar da farklı disiplinlerin birleşimiyle oluşan çok yönlü bir yapıya sahiptir. Bu yapılar özellikle öğretmen ve öğrencilerin gereksinimleri ve hayalleri ile oluşmaktadır. Sınıf ortamının oluşturulmasında bu özelliklere önem verilirse “yaşayan” sınıflara sahip olunacaktır (Saraç, 2020).

Sınıf ortamlarının öğretmenlerin eğitim felsefe ve hedeflerini ne derece desteklediği, destekleme ya da desteklememe sebepleri neler olduğu sorusu çalışma kapsamında sorulduğunda. Öğrenme-öğretme faaliyetlerinin etkililiğinin artmasında sınıfların işlevsel niteliklere sahip olması gerekliliktir (Şahin, 2020). Ancak yapılan çalışmada sınıflarının eğitim politikalarını desteklemediğine ilişkin sebeplerin başında; sınıf büyüklüklerinin işlevselliği sınırlandırdığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu durumun ise iyileştirilebilir olduğu kanısı da öğretmenler arasında

hakimdir. Büyükaşahin (2019) çalışmasında farklı tarzlarda masalar kullanılarak sınıflarda boş alan oluşturulabildiği, yetersiz büyüklükteki sınıfların esnek ortamlara döndürülerek aktive edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Eğitimin temelini sosyal oluşumlar, etkileşimler; etkileşimin temelini ise esneklik oluşturmaktadır (Weaver, 2006).

Öğretmenlerin sınıf tasarlama sürecine geldiklerinde sahip oldukları alanı kabul etme eğilimi gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Horne (2002) mimarlar tarafından oluşturulan eğitim yapılarının öğretmenlere teslim edildiğinde “bitmiş bir başlangıç” olduğunu ifade etmiştir. Bu açıklama değişim yapmayı sınıfının yeterli olduğunu düşünen öğretmenlerin görüşlerini destekler niteliktedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında tasarım ve yeterlik üzerine çalışma yapan Güleş ve Erişen (2013) fiziki ortamların yönetmeliklerce belirlenen standartlara uygun olarak tasarlanması gerektiğini belirtmiştir. Eğitim kurumlarının standartlarının öğrencilere uygunluğu da üzerinde durulması gereken bir konudur. 21. yüzyılla birlikte değişen eğitim anlayışına bakıldığında, geleneksel okulların beklentileri karşılamaması eğitimci yenilikçi arayışlara sevk etmektedir. Bu sebeple eğitimde söz sahibi olan öğretmenlerin fikirleri ile felsefelerini yansıtan yeni tasarım yaklaşımları desteklenmelidir (Elmalı Şen, 2019).

Sınıf öğretmenlerine sınıf ortamının öğretmen- öğrenci iletişimini nasıl etkilediği sorulduğunda alınan cevaplar doğrultusunda Alan yazında da sınıfların öğretmen- öğrenci iletişimde olumlu etkiye sahip olduğuna ilişkin araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Şensoy ve Sağısöz (2015)' e göre fiziksel çevrenin olumlu özelliklere sahip olması ve sınıf mevcudu öğrencilerin birbirlerine karşı yaklaşımları ile akademik başarıya olumlu etki etmektedir. Yapılan araştırma sonuçlarıyla paralellik gösteren Horne (2002) çalışmasında öğrenci mevcudunun az olduğu sınıflarda kullanılan öğretim yöntemlerinin çeşitlendirilebileceğini, bunun da sınıf içi etkileşimi arttıracığını belirtmiştir. İletişimi olumlu etkilediği belirtilen sınıf özelliklerini doğrular niteliktedir. Ancak ulaşılan sonuçlara tezat olarak Uludağ ve Odacı (2002) çalışmasında sınıf büyüklüğü arttıkça sınıf içindeki olumlu, enerjinin ve iletişimin azaldığını yönündeki görüşlerde alan yazında yer almaktadır.

Sınıf öğretmenlerine sınıf ortamlarının esnek fiziksel düzenleme imkanları da araştırma kapsamında sorulduğunda Büyükaşahin (2019) esnek ve ergonomik özelliklere sahip sınıf ortamı üzerine yaptığı çalışmada bu çalışmada ortaya çıkan kategoriler benzerlik göstermektedir. Esnek oturma düzeninin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşıladığını, kendilerini sınıfa ait hissettiklerini, odaklanmalarının kolaylaştığını derse katılımda artış sağladığı sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf öğretmenlerine sınıf ortamlarının müfredatta yer alan ders içeriğine ve yapılması öngörülen faaliyetlere uygunluğu sorulduğunda alınan cevaplar incelendiğinde Öğretim programları ile öğrenme ortamları arasındaki uyumun paylaşılan görüşler doğrultusunda niteliği etkilediği belirtilmektedir. Yenilikçi eğitim anlayışına göre düzenlenen sınıflar, öğrencilerin kişisel, sosyal, bilişsel

gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Hıdır (2020) sınıf içi yerleşim düzeninin etkileşimi desteklediği, iş birliğine imkân sağladığı için tercih edilmesini önermektedir. Yapılan araştırmada her dersin farklı içeriğine uygun etkinliklere gereksinim duyulduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda sınıflarda teknolojik materyallerinin kullanımının önem arz ettiği görülmektedir. Eğitimde teknoloji kullanımı, müfredatın gerekliliğidir (Horne, 2002). Eğitim ortamlarında yeterli teknolojik donanımın sağlanması, müfredatta yer alan ya da alamayan etkinliklerin yapılabilmesi gerekir.

Sınıf öğretmenlerine sınıf ortamında en çok eksikliğini hissettikleri- ihtiyaç duydukları unsurlar sorulmuştur. Araştırma sonuçları analiz edildiğinde, sınıf öğretmenlerinin en çok öğrenme alanlarına önemine değindiği görülmektedir. Pedro'nun (2017) geleceğin sınıfları üzerine yaptığı çalışmasındaki bulguları da araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Öneriler

Bu araştırma, 2020-2021 Eğitim - Öğretim yılında Çanakkale ili merkez ilkokullarında görevli 41 sınıf öğretmenin yarı yapılandırılmış görüşme formuyla ulaşılan verilerinin analizi ile sınırlıdır. Gelecek araştırmalarda farklı sınıf kademelerinin sınıf ortamlarında ve okul idareleri ile hem görüşme hem gözlem yapılması faydalı olacaktır. İlkokul binaları bir bahçe etrafında tüm sınıflar yatay mimariye uygun olarak zemin katta olacak şekilde tasarlanabilir. Her sınıfın kendi toprak alanı, oyun alanı oluşturulabilir.

Sınıflar kolektif çalışmanın ürünü olmalıdır. Bu sebeple eğitim mekanlarının tasarımında eğitimciler, öğretmenler, akademisyenler, mimarlar ve mühendislerin iş birliği yapması eğitim ve eğitim yapılarının niteliğinin artmasında etkili olacaktır.

Sınıf tasarımında; evrensel tasarım ilkelerince her öğrenci için ulaşılabilir ve erişilebilir sınıfların tasarlanmasına özen gösterilmelidir. Sınıf ve hayat arasında bağ kurmalarını sağlamak, derslerde edinilen bilgi ve becerileri gerçek hayata daha kolay transfer edebilmeleri açısından sınıflar 'yaşanılan çevre' ye benzetilmelidir. Sınıf ortamına doğayı ve canlıları katmak ve bakımlarını üstlenmelerini sağlamak faydalı olacaktır. Ayrıca yenilikçi eğitim anlayışı kapsamında öğrencilerin iş birliği bilincini kazanabileceği esnek, saydam tasarımlara sınıf ortamında önem verilmelidir.

Extended Abstract

Evaluation of Classroom Teachers' Views On Classroom Design

Almina GÖNÜL, Mehmet Kaan DEMİR

Introduction

The education system is shaped in line with universal understanding and national goals by establishing a link between the past, present and future. When the functioning of the education system is taken into consideration, the first thing that comes to mind in terms of location is schools. Today, the education system focuses on school (MEB, 2018). When the education system and vision are examined; It is aimed to meet the requirements of the changing system with the 21st century, to increase the quality of schools and to restructure them from a developmental perspective, based on an innovative approach. Schools in our country; Structure and design are important in order to meet the physical, mental and social needs of the individual, to raise living standards and to increase the quality of education and training.

It is seen that a student attending a public school in our country goes to school 180 days a year and spends most of the day in the classroom. The most basic unit where social interaction is provided along with the realization of educational activities is, of course, classrooms. For this reason, there is a need to conduct studies on the design of classrooms in our country by having information about the physical facilities and conditions of existing classrooms, taking into account the requirements of the 21st century and the curriculum, and taking the opinions of classroom teachers, who can be described as the leading role of change in classrooms, on their educational approaches and perspectives. In order to evaluate the opinions of classroom teachers on classroom designs and physical adequacy of classrooms, it was aimed to achieve the following sub-objectives.

1. What are the opinions of classroom teachers about the important elements in classroom design?
  2. What do classroom teachers think about their own classroom designs?
  3. What are the opinions of classroom teachers about the physical adequacy of current classes?
  4. What are the opinions of classroom teachers about their educational philosophies, their suitability for their goals, and their satisfaction with current classroom designs?
  5. What are the opinions of classroom teachers about the effect of current classroom designs on teacher-student interaction and the suitability of
-

---

students' cooperation?

6. What are the opinions of classroom teachers on the flexible physical arrangement of the current classroom design?

7. What are the opinions of classroom teachers regarding the suitability of the current classroom design with the course content in the curriculum and the activities planned to be carried out?

8. What are the elements that 8th grade teachers feel are missing and need in the current classroom design?

Method

The research was conducted with the phenomenology pattern, one of the qualitative research methods. The study group of the research was determined based on the criterion sampling method (Büyüköztürk et al., 2016), one of the purposeful sampling methods that allows the in-depth examination and evaluation of the facts determined in line with the purpose of the research. For this reason, the criteria of the research were "those working in Çanakkale city center", "those working in public schools", "primary school students", were determined as "classroom teachers".

The study group of the research consists of 41 classroom teachers working in primary schools in Çanakkale city center in the 2020-2021 academic year. Considering the demographic characteristics of the study group, there are 26 women and 15 men; 2 teachers 1-5 years, 3 teachers 6-10 years, 6 teachers 11-15 years, 7 teachers 16-20 years, 10 teachers 21-25 years, 3 teachers 26-30 years, 9 teachers 31-35 years and 1 It was observed that the teacher had over 36 years of professional seniority. It is also understood that 7 participants worked as 1st grade teachers, 13 participants worked as 2nd grade teachers, 12 participants worked as 3rd grade teachers, and 9 participants worked as 4th grade teachers.

Online and face-to-face interviews were held with the classroom teachers who participated in the research voluntarily, in accordance with the permissions obtained. A semi-structured interview form was used to collect research data. The interview form was created using expert opinions in the light of literature review. Participants were informed that the interview would be audio recorded and that the recordings would be kept confidential and would only be used for the findings of this research. After the interviews were completed, the audio recordings were transcribed on a computer. Content analysis technique was used to analyze the data obtained. NVivo package program was used to model the findings resulting from the analysis of the data. In order to ensure reliability in the analysis of the data, Miles and Huberman's (1994) reliability coefficient formula ($\text{Codes with consensus} / (\text{Codes with consensus} + \text{Codes with disagreement}) \times 100$) was used, and the percentage of agreement between two different coders was determined as

---

87%.

Results and Discussion

According to research findings; The primary physical element considered important in classroom design is the classroom layout, and it has been emphasized that students' readiness should be at the forefront among educational elements. They focused on a functional and intriguing classroom environment, taking into account the development levels of the students.

According to the findings regarding ideal classroom designs; The opinions of classroom teachers are collected under four main headings; It was concluded that they focused on physical environment variables, learning areas, educational technologies and teaching materials, health and comfort conditions of the classroom, and especially focused on physical environmental elements and order.

According to the research findings, the majority of classroom teachers; They emphasized that their opinions were not taken in the creation of the current classroom environment, that school facilities were the most effective in creating the classroom environment, and that they continued to use their classrooms under the current conditions. It was concluded that the majority of classroom teachers stated that the current classroom environment did not support the educational philosophy and goals. When the reasons for not supporting it were examined, classroom teachers stated that they described the classrooms as useless because they were not large enough. It has been learned that current classroom environments are effective in teacher-student communication and that this communication has a positive effect. Classroom teachers mostly made statements that this communication was positive. Class order; It was especially emphasized that communication in the classroom should be made active.

Current classroom environments provide flexible physical arrangements. It was emphasized that different seating arrangements should be applicable in order to provide flexible physical arrangement of the classroom. Classroom teachers; They pointed out that they could do effective group work with the cluster layout and that teacher-student communication was at the highest level in the u-layout seating plan. It has been concluded that classroom teachers can define their current classroom environments in accordance with the course contents in the curriculum and the activities planned to be carried out. Classroom teachers should establish an order that supports interaction between teacher and student and use smart boards etc. in lessons. They touched upon the importance of using technological equipment. It was concluded that they felt deficient in the classroom environment and that the element they needed was learning areas (interest corners).

Kaynaklar

- Ayyıldız E., & Kahraman, E. (2020). Okul tasarımı ve estetiği. İ.H. Karataş (Ed.), *Erken çocukluk eğitiminde iç ve dış mekan tasarımı* (s 81-89). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bakioğlu, A. (2009). *Çağdaş sınıf yönetimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem A Akademi.
- Büyükşahin, Y. (2019). Eğri oturalım; doğru öğrenelim: esnek oturma düzeniyle hazırlanmış sınıf ergonomisinin öğretmen ve öğrencilerin motivasyon düzeylerine etkilerinin incelenmesi. *ACJES*, 3(2), 152-164.
- Center For Applied Special Technology (2011). *Universal design for learning guidelines version 2.0*. Author.
- Çınar, C., Çizmecici, F., & Akdemir, Z. (2007). 8 yıllık temel eğitim okullarında müfredatın gerektirdiği mekân standartlarının İstanbul okulları üzerinden analizi. *YTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi (MEGARON)*, 2(4), 188-203.
- Dündaralp, B. (2018). 21. Yüzyılın okul mimarisi ve öğrenme mekânları. Erişim adresi: <https://www.egitimpedia.com/21-yuzyilin-okul-mimarisi-ve-ogrenme-mekanlari>
- Ekinci, C. E., & Bal, S. (2012). Etkili ve verimli eğitim için dersliklerin fiziki ortam özelliklerinin incelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy NWSA-Engineering Sciences*, 7(1), 96-105.
- Elmalı Şen, D. (2020). Eğitim yapıları ve tasarımı. S. A. Şensoy (Ed.), *Eğitim yapılarında saydamlık* (s. 411-440). Pegem Akademi.
- Engin, A.O. (2007). Sınıf yönetimi: Yeni gelişmeler doğrultusunda öğretmen adaylarına ve öğretmenlere. Z. Cafoğlu (Ed.), *Sınıf düzeni ve organizasyonu* (s. 232-234). Grafiker Yayıncılık.
- Georgia Institute of Technology, (2009). Teaching for learning: a philosophical approach to classroom design - five basic principles. *Center for the Enhancement of Teaching and Learning*, Georgia, 1-8.
- Gremmen, M., Beng, Y., Segers, E., & Cillesen, A. (2016). Considerations for classroom seating arrangements and the role of teacher characteristics and beliefs. *Social Psychology of Education*, 19, 749-774. <https://dx.doi.org/10.1007/s11218-016-9353-y>
- Güleş, F., & Erişen, Y. (2013). Okul öncesi eğitimde fiziksel çevre standartlarını belirleme: Paydaş görüşlerine dayalı bir analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 129-138.
- Herr, S. (2019). The six cs of education planning and desing. Erişim Adresi: <https://fhai.com/insights/the-six-cs-of-education-planning-and-design/>
- Hıdır, B. (2020). Okul tasarımı ve estetiği. İ.H. Karataş (Ed.), *Derse özgü sınıf tasarımı: Hayat bilgisi dersi örneği* (s.133-140). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Hızal, A. (2019). Eğitim teknolojisinde eğitim ortamları merkezleri. *JFES*, 16(2), 147-174.

- Horne- Martin, S. (2002). Environment-behaviour studies in the classroom. *The Journal of Design and Technology Education*, 9(2), 77-89.
- Kıldan, O. (2010). Okul öncesi eğitim bağlamında eğitim hizmetlerinde kalite. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 111-130.
- Kuuskorpi, M., & Gonzalez, N.C. (2011). The future of the phycical learning environment: School faciilities that support the user. *Centre for effective learning Environments (CELE Exchange)*, 1-7. <https://dx.doi.org/10.1787/5kg0lkz2d9f2-en>
- Miles, M, B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (Second Edition). Sage.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2015). *Eğitim yapıları asgari tasarım standartları kılavuzu*. İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *2023 Eğitim vizyonu- mutlu çocuklar güçlü Türkiye*. Ankara.
- Pedro, N. (2017). Redesigning learning spaces: what do teachers want for future classrooms. *International Conference Educational Technologies*, 51-58.
- Ramazan, O., Çiftçi, H.A., & Tezel, M. (2018). Okul öncesi sınıflarındaki öğrenme merkezlerinin durumunun belirlenmesi ve öğretmenlerin öğrenme merkezleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 213-233.
- Saraç, A. Ü. (2020). Okul tasarımı ve estetiği. İ.H. Karataş (Ed.), *Üçüncü öğretmen: Çevre, Reggio Emilia yaklaşımında eğitim ortamının tasarım ilkeleri* (s. 111-120). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Şahin, S. (2020). Okul tasarımı ve estetiği. İ.H. Karataş (Ed.), *Yeşil okullar ve nitelikleri* (s. 29-48). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Şensoy, S. A. (2018). Eğitim yapılarında sirkülasyon alanları. *Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi*, 14, 175-200. <http://www.mtddergisi.com/dergi/egitim-yapilarinda-sirkulasyon-alanlari20180907094624.pdf>
- Şensoy, S. A., & Sağsöz, A. (2015). Eğitim yapılarında öğrenci odaklı tasarım. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(11), 1311-1332. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8216>
- The Center for Universal Design (1997). *Nc State University the principles of universal design version 2.0.*, North Carolina. https://projects.ncsu.edu/ncsu/design/cud/about_ud/udprinciplestext.htm
- Uludağ, Z., & Odacı, H. (2002). Eğitim öğretim faaliyetlerinde fiziksel mekan. *Milli Eğitim Dergisi*, 153-154.
- Ünal, S., & Ada S. (2000). *Sınıf yönetimi*. Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası.
- Vogel, C.L. (2008). Classroom design for living and learning with autism. *Autism Asperger's Digest*, May/June.

- Weaver, M. (2006). Exploring conceptions of learning and teaching through the creation of flexible learning spaces: The learning gateway: a case study. *New review of Academic Librarianship*, 12(2), 109-125.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. basım). Seçkin.

Yazar beyanları/Statements of the authors

Etik <ul style="list-style-type: none"> ✓ “Sınıf öğretmenlerinin sınıf tasarımı üzerine görüşlerinin değerlendirilmesi” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. ✓ Araştırma için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 11/02/2021 tarihli 2100021160 sayılı yazı ile etik kurul izni alınmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri görüşme öncesi bilgilendirilmiş, gönüllük esasına dayalı katılım gösterdiklerine dair onam formu alınmıştır.	Ethic <ul style="list-style-type: none"> ✓ Scientific, ethical and citation rules were followed during the writing process of the study titled “<i>Evaluation of Classroom Teachers' Views on Classroom Design</i>”, no falsification was made on the collected data and this study was not sent to any other academic publication medium for evaluation. ✓ Ethics committee permission was obtained for the research from Çanakkale Onsekiz Mart University Rectorate Student Affairs Department with the letter numbered 2100021160 dated 11/02/2021. Classroom teachers who participated in the research were informed before the interview, and a consent form was obtained stating that they participated on a voluntary basis.
Yazar Katkıları <ul style="list-style-type: none"> ✓ Bu çalışmaya Almina Gönül %60, Mehmet Kaan DEMİR %40 düzeyinde katkı sunmuştur.	Contribution of Authors <ul style="list-style-type: none"> ✓ Almina Gönül contributed 60% and Mehmet Kaan DEMİR contributed 40% to this study.
Çatışma Beyanı <ul style="list-style-type: none"> ✓ Makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.	Conflict Statement <ul style="list-style-type: none"> ✓ There is no financial conflict of interest with any institution, organization, person related to our study and there is no conflict of interest between the authors.